

Position paper

Opmerkingen VNG bij de Begroting EZK

In week 45 (6-8 november) behandelt u de Begroting Economische Zaken en Klimaat (35000-XIII). De VNG vraagt uw aandacht voor vijf onderwerpen:

1. Aardgasvrije wijken

Geef gemeenten de bevoegdheid bestaande wijken aan te wijzen om van het aardgas af te gaan.

2. Klimaatakkoord

Het akkoord dient voor haalbaarheid en betaalbaarheid te zorgen.

3. Regionale energiestrategieën (RES)

Concrete afspraken met gemeenten zijn noodzakelijk om de energietransitie te realiseren.

4. Kleine aardgasvelden

Zorg voor een goed schadeprotocol voor de kleine gasvelden.

5. Markt en overheid

Voorkom overbodige extra administratieve lasten en belemmeringen voor gemeenten terwijl van hen gevraagd wordt initiatief te tonen.

Aardgasvrije wijken

Uw Kamer heeft nog geen jaar geleden de gasaansluitplicht bij nieuwbouw afgeschaft. Iedereen is het erover eens dat ook bestaande wijken van het aardgas af moeten. Dit is nog niet geregeld waardoor de opgave elk jaar groeit. Gemeenten willen vaart maken met de energietransitie. Daarom moet de Gaswet gemeenten de bevoegdheid geven om bestaande gebouwen of gebieden af te koppelen van het gasnetwerk en de uitvoering en vormgeving vast te leggen in het Klimaatakkoord. De bevoegdheid omvat het bepalen van een einddatum voor aardgas met doorzettingsmacht en een besluit voor een warmtealternatief. Democratisch besloten in de gemeenteraad, mét hun inwoners. Met overtuigingskracht alleen kunnen de benodigde

twee miljoen woningen zeker niet van het aardgas af gehaald worden om de doelstellingen voor in 2030 te behalen.

Onze wens is om het besluit te verankeren het omgevingsplan. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet zou dat het bestemmingsplan met verbrede reikwijdte op grond van de Crisis- en herstelwet kunnen zijn. Wij willen u vragen de minister van Ezk te verzoeken of hij bereid is om die bevoegdheid in de Gaswet op te nemen en of de minister bereid is om voorafgaand aan de inwerkingtreding van de Omgevingswet een experiment op grond van de Transitiewet omgevingsrecht mogelijk te maken, zodat alle gemeenten die al bezig zijn met het komen tot aardgasvrije wijken hier desgewenst gebruik van kunnen maken

Klimaatakkoord

Gemeenten hebben hoge ambities met het Klimaatakkoord en beseffen tegelijkertijd dat het gaat om een brede sociale en ruimtelijke transitie. Deze (energie-)transitie raakt veel verschillende beleidsterreinen en vraagt om een integrale aanpak en zorgen voor 'win-winsituaties'. Dit is in ieder geval evident voor de verbinding tussen de energietransitie en stedelijke/ruimtelijke ontwikkeling en met de regionale economie/werkgelegenheid.

We gaan uit van samenwerking, zowel interbestuurlijk als met de maatschappelijke partners. Daarbij moeten pragmatisme en brede uitvoerbaarheid en acceptatie door de samenleving wel centraal staan. Het Klimaatakkoord is een middel, geen doel, en dient op afzienbare termijn voor haalbaarheid en betaalbaarheid te zorgen aan bewoners en corporaties en hen handelingsperspectief bieden. Indien dit niet wordt geregeld staan gemeenten voor een schier onmogelijke taak omdat er dan geen draagvlak komt voor de transitie.

Willen we als gemeente uitvoering kunnen geven aan het Klimaatakkoord, dan moeten er voldoende financiële middelen worden vrijgemaakt om de taken die op gemeenten afkomen uit te kunnen voeren en gemeenten de juiste bevoegdheden krijgen om ook te kunnen acteren. Daarbij hoort de ruimte om de landelijke doelen regionaal en lokaal te vertalen naar concrete afspraken. Tot slot dient het 'speelveld' op orde te zijn (opleiden van mensen die de opgave kunnen uitvoeren zoals bouwers, installateurs, architecten, stedenbouwkundigen, enzovoort). Zonder handen aan het bed gebeurt er te weinig.

Regionale energiestrategieën (RES)

Willen we de energietransitie en de genoemde CO₂-reductiedoelstellingen realiseren, dan zijn er concrete afspraken nodig met gemeenten over voldoende financiële middelen, wettelijke bevoegdheden en een 'speelveld dat op orde is' (fiscaliteit, bekostiging maatregelen, maar bijvoorbeeld ook voldoende bouwers, installateurs, architecten, stedenbouwkundigen, enzovoort). Alleen dan kunnen gemeenten hun regierol oppakken in de Regionale Energiestrategieën om de grootschalige opgave in de gebouwde omgeving vorm te kunnen geven. De 12,5 miljard die nu gereserveerd wordt in de klimaatveloppe is hiervoor niet toereikend, nog los van de hoge uitvoeringskosten die gemeenten aan zien komen. Dit kan als consequentie hebben dat de planning om te komen tot een gedragen RES niet gehaald wordt. Gemeenten moeten de energietransitie uit kunnen

leggen aan hun inwoners. Niet voor niets hebben we het over een 'transitie', dat gaat per definitie schuren met andere belangen en percepties. Van het Rijk verwachten wij dat zij zich inzet voor het betaalbaar maken van de transitie voor de gewone burger of die nu een eigen huis heeft of huurt. Financiële oplossingen buiten de gebaande paden zijn voor hen nodig.

Kleine aardgasvelden

De gaswinning uit het Groningerveld zal binnen 12 jaar volledig stoppen. De gaswinning uit kleine velden gaat echter door. Er bestaat bij gemeenten grote zorg gelet op de ervaringen met gaswinning in Groningen. De onzekerheden rondom de veiligheid van de winning zijn groot en er bestaan vragen over de noodzakelijkheid van de gaswinning.

Voor gemeenten is het relevant dat er in ieder geval snel duidelijkheid komt over een goed schadeprotocol voor de kleine velden met een heldere rol voor een onafhankelijke partij zodat een snelle en gedegen schadeafhandeling binnen handbereik komt; een bindend advies zal bijdragen aan dat vertrouwen. De gemeenten met kleine aardgasvelden ervaren op dit moment ook direct de discrepantie tussen enerzijds gaswinning (een gasboring onder hun huizen) en anderzijds de energietransitie ('We gaan van het gas af'). Dit levert een groot communicatieprobleem op. De gemeenten met kleine aardgasvelden willen graag samen met het rijk aan de slag om kennis en ervaring op te doen in projecten gericht op duurzaamheid en energietransitie, als voorbeeld voor Nederland. Financiële ondersteuning hierbij kan helpen om de gaswinning geaccepteerd te krijgen en de boodschap 'gaswinning' én 'van het gas af' helder te brengen.

Markt en Overheid

Beter Aanbesteden

De VNG steunt het traject Beter Aanbesteden van harte. Ondernemers en aanbestedende diensten zoeken samen naar manieren om aanbestedingen nog beter te laten verlopen. Dat werkt. Er zijn al mooie resultaten geboekt. Samen werken aan betere aanbestedingen vergroot bovendien het wederzijds begrip voor elkaars positie in het inkoopproces.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)

Gemeenten kopen jaarlijks voor ruim 25 miljard in. Door maatschappelijk verantwoord in te kopen kunnen gemeenten een wezenlijke bijdrage leveren aan de klimaatopgave. De VNG ondersteunt gemeenten daarin door MVI in het VNG Model Inkoop- en aanbestedingsbeleid een prominenter rol te geven. De geactualiseerde versie is eind 2018 gereed.

Daarnaast gaat de VNG in 2019 klimaatneutraal en circulair inkopen middels CO₂-schaduwprizen door gemeenten stimuleren. Dit programma wordt nog nader uitgewerkt.

Inbesteden

Bij de aanpak van inbesteden zal een digitaal register leiden tot meer administratieve lasten voor overheden. Door toename van hun wettelijke taken besteden gemeenten juist meer activiteiten uit dan voorheen. Het besluit zelf een economische activiteit uit te voeren, bijvoorbeeld via een gemeenschappelijke regeling, is volledig transparant; besluitvorming door college en raad is openbaar. Een register is dus overbodig.

Wet Markt en Overheid

De VNG is tegen een aanscherping van de Wet markt en overheid. De evaluatie van de wet laat niet zien dat aanscherping nodig is. Sterker nog, uit de evaluatie

blijkt niet eens dat de wet zelf nodig is. De omvang van het gestelde probleem, oneerlijke concurrentie door overheden, is nog steeds niet aangetoond. Aanscherping van de wet leidt enkel tot meer, overbodige administratieve lasten. De voorgestelde wijzigingen belemmeren gemeenten flexibel in te spelen op veranderingen in de maatschappij zoals de energietransitie, en tast hun bestuurlijke autonomie aan. Om de klachten van ondernemers over ongelijke concurrentie door overheden te verminderen ziet de VNG meer heil in gesprekken tussen ondernemers en overheden. Wij denken dat het probleem vooral zit in een verschil van perceptie. Ondernemers ervaren concurrentie terwijl overheden zich daar niet van bewust zijn. Gemeenten willen uiteraard een bloeiend bedrijfsleven en zijn zeker bereid samen met ondernemers te onderzoeken hoe de uitvoering in de praktijk beter kan.

Oktober 2018